

Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

No. १०२४ च

Title प्रश्नोत्तरमाला

Author श्रीमत् शंकराचार्य

Extent ३ Age

Subject वेदान्तशास्त्रम्. सम्पूर्णम्

(प्रश्नोत्तरमाला)

St.C.P.121

नं० १०२४-घ

प्रश्नोत्तरमाला

नं० १०२४-घ

प्रश्नोत्तरमाला नं० १०२४-ख कर्त्ता शंकराचार्य;

ॐ श्री गणेशाय नमः ॥ ॐ अणुपारसंसारसमुद्रमध्येति मज्जतो मेशराणं किमस्ति
 गुरोर्हृपालो कृपया बदेत हि शेषपादो बुजदीर्घनौका ॥ १ ॥ बंधो हि को यो विष
 यात्तरागः को वा विमर्शो विषये विरक्तः ॥ को वा स्त्रियो रो नरकः स्वदेहः नृत्सा
 तयः सर्गपदं किमस्ति ॥ २ ॥ संसारदृक्स्तु निजात्मबोधः को मोक्षदेहः क
 थितः स एव ॥ द्वारे किमेकं नरकस्पनारीका स्वर्गदाशानाभ्युत्तामहि सा ॥ ३ ॥
 शेते सत्त्वं कस्तु समाधिनिष्ठो ज्ञागतिर्को वा सदसद्विवेकी ॥ केशवः संति
 निजैर्द्रियाणां तात्वेव मित्राणि जितानि यानि ॥ ४ ॥ को वा दरिद्रो हि विशा
 लरत्ना श्रीमोक्षको यस्य समस्ततोषः ॥ जीवन्मृतो कस्तु निरुद्यमो यः का
 साम्प्रतात्प्राप्तात्तदानीराशा ॥ ५ ॥ पाशो हि को यो ममताभिमानः संमोह
 यत्प्रेवसरेव का स्त्री ॥ को वा महांधो मदनातरो यो मृत्युश्च को यो पयशः
 स्वीयं ॥ ६ ॥ को वा गुरुर्यो हि दितो पदेषु शिष्यश्च को यो गुरुभक्त एव को
 रोगो भव एव साधो किमौषधं तत्र विचार एव ॥ ७ ॥ किं भूषणं दूषणं म
 स्ति श्रीलंती र्ये परं किं स्वनो विशुद्धं ॥ किं मत्र देयं कनकं च कानां प्राच्यं स

दाकिं गुरवे दवाको ॥ ५ ॥ के हेतवो ब्रह्म गते सु संति सत्संगतिर्देति विचारतो
 वा के संति सतो विलीनो त रागा अपास्त मोहा शिवतत्त्व निष्ठा ॥ ६ ॥ को वा
 ज्वरः प्राणा भूतो हि चिन्ता मूर्त्ति स्तौ को यस्तु विवेक हीनः ॥ का यो मया का
 शिव विस्मय भक्तिः किं जीवनं दोष विवर्जितं येन ॥ ७ ॥ विद्यादिका ब्रह्म रा
 ति प्रदाया बोधो स्तौ को यस्तु विमक्ति हेतुः ॥ को लाभ आत्मा वरगमो दियो
 दितितं जगत्केन मनो दियो न ॥ ८ ॥ श्रूयन्महाश्रुत मो स्तौ को वा मनोज
 वागौ र्यथितो न यस्तु ॥ प्राप्नोति धीरश्च समस्त को वा प्राप्नो न मोहं लल
 ना कदा दैः ॥ ९ ॥ विषाद विषं किं विषयाः समस्ताः इती सदा को विषया
 चरा गी ॥ धन्यो स्तौ को यस्तु परोपकारीकः पूजनीयो ननु तत्त्व निष्ठा ॥ १० ॥
 सर्वास्ववस्था सुपि किं न कार्यं किं वा विधेयं विदुषः प्रयत्नात् ॥ स्नेह स्रपा
 यं पठने च धर्मः संसारमलं हि किमस्ति चिन्ता ॥ ११ ॥ विज्ञान्महा विज्ञात
 मो स्तौ को वा नार्यपि शाचान च वेचितो यः ॥ काशे खला प्राणा भूतो च

नारी ॥ दिव्यं व्रतं किंचित् निरस्य दैन्यं ॥ १५ ॥ ज्ञातेन शक्यं हि किमस्ति सर्वं योषि
 न्न नो यच्च रितं तदीयं ॥ काडस्य जा सर्वज्ञ नैडराणा विद्या विहीना पशुरस्ति
 को वा ॥ १६ ॥ वासो न संगः सह कैर्विधेयो मूर्खैश्च पापैश्च खलैश्च नीचैः ॥ मुमु
 क्षुणां किंचित् रितं विधेये सत्संगतिर्निर्ममते शक्तिः ॥ १७ ॥ लघुत्वमले च कि
 मर्थितैव गुरुत्वमूले यदयाचनं किं ॥ ज्ञातोऽस्ति को यस्य पुनर्न जन्म को वा
 मृतो यस्य पुनर्न मृत्युः ॥ १८ ॥ मूकश्च को वा बधिरश्च को वा युक्तं न वक्तुं सम
 ये समर्थः ॥ तथैव सपथ्यं नष्टं एतन्निवाक्यं विश्वासपात्रं न किमस्ति नारी ॥ १९ ॥
 तत्वे किमेकं शिवमद्वितीयं किं सत्तमे सच्चरितं यदस्ति ॥ किं कर्म कृत्वा न च
 शौचनीयं कामारिकं सारिसमर्चनाख्यं ॥ २० ॥ शत्रोर्महाशत्रुतमोऽस्ति को
 वा कामः सको पान्ततलो भूतस्मा ॥ नश्यते को विषयैः स एव किं दुःखम
 लं मम ताभिधाने ॥ २१ ॥ किं संतनं साक्षरता मम सत्यं च किं भूतहितं तदे
 व ॥ त्यक्ता सखे किं स्त्रियमेव सम्पद ॥ देयं परं किं तभयं सदैव ॥ २२ ॥ कस्या

3
 क्षिणाशोमनसादिमोक्षः क्व सर्वथा नास्ति भयं विमुक्तौ ॥ शल्पे परं किं नि
 जमस्वितैव केकेयुपास्यागरवश्वहृदाः ॥ २३ ॥ उपस्थिते प्राणहरे कृतं कि
 माशुकार्यं सधिया प्रयत्नात् ॥ वाक्कायचित्तैः सुखदेयमञ्जं सुरारिपादं बु
 जमेव चिंतं ॥ २४ ॥ केदस्पवः संतिर्कवासनात्याः कः शोभते यः सदसि प्रवि
 ष्यः शान्तेव काया सुखदा सविद्या किमेधते दानवशात्सुविद्या ॥ २५ ॥ कृतो
 दिनीतिः सततं विधेया लोकापवादाद्भवकाननादा ॥ को वास्ति वंधुः पि
 तरौ च कौवा विपत्सहाया परिपालकौ यौ ॥ २६ ॥ बुद्धान् बुद्धं परिशिष्य किं
 शिवे प्रशांतं सुखबोधरूपं ॥ ज्ञाते तु कस्मिन् विदितं जगत्पात्सर्वं तस्मै केव
 ल्प्रणिर्णरूपे ॥ २७ ॥ किं दुर्लभं सहस्ररुस्त्रिलोके सत्संगतित्रयविचारणा
 च ॥ त्यागो हि सर्वस्य शिवात्मबोधः ॥ किं दुर्जयं सर्वजनैर्मनोज्ञः ॥ २८ ॥ पशोः
 पशुः को न करोति धर्मं प्राधीतशास्त्रोपिनचात्मबोधः ॥ किं तद्विषं भाति
 सुधोपमं स्त्रीकेशत्रवामित्रवदात्मजायाः ॥ २९ ॥ वियुच्चलं किं धनयौवना

ते

३

पुदानं परं किंच स पात्रं दत्ते ॥ कंठं गतै रण्यसुभिर्न कार्यं किं किं विधेयं म-
लिनं शिवार्चं ॥ ३० ॥ किं कर्म यत्प्रीतिं करे सुरारे कस्य न कार्या स तत्ते म-
वाच्यौ ॥ अहं निर्णो किं परिचितनीयं संसारमिच्छात् शिवात्म तत्त्वं ॥ ३१ ॥
कंठं गता वाच्यं वणं गता वा प्रसो जरा व्यामणिरत्नमाला ॥ तनोति मोदं
विडुषो प्रयत्नात्तरमेशगौरीशपदौ सुसैवौ ॥ ३२ ॥ इति श्रीमतशेकराचार्य
विरचितं रत्नमाला स्तोत्रं संपूर्णं ॥ ॥ ॥